

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2010 m. vasario 12 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Nr. 6 (884)

Sveikiname Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga

Edmundas SIMANAITIS

Laisvės dvasia įpareigoja susitelkti

Nepriklausomybės Akto signatarą ir Lietuvos Respublikos prezidentą Aleksandrą Stulginskį 1939 metų vasarą aplankė rašytojas Stasys Bataitis ir papraše recenzuoti leidyklos „Uola“ išleistą knygą „Kuomet ateis geresi laikai?“ Trumpa atkarėlė iš pokalbio su prezidentu (S.Bataitis „Atspindžiai“, Vilnius, 1994):

„Taip, niekuomet pasaulis nebuvo toks neramus kaip dabar. Mums gresia pavojai iš visų pusų. Nelaimingą gyvenimui vietą parinko protėviai – didžiųjų valstybių sankryžoje.

– Bet mūsų protėvių Tėvynė buvo nuo Baltijos iki Juodosios jūros, – papriestaravau.

– Gerai, kad ta mūsų Tėvynė toliau nesiplėtė. Gal mūsų visai būtų nelikę, – suniekino mano žinias. – Visa bėda, kad mūsų protėviai, apsigyvenę Rytuose, priėmė viešinių gyventojų kalbą, papročius, net religiją. Per kelias kartas jų vaikai visai nutautėjo. Seimos asimiliavosi ir dabar turime gausybę lenkų, gudų, net vokiečių, ypač Klaipėdos krašte, su lietuviškomis pavardėmis. O kur dar prūsai.“

Prezidentas Aleksandras Stulginskis buvo ištremtas į Siberią 1941 m., nuteistas 25 m. lagerio, grįžo į Lietuvą 1956 metais.

Kodėl nesusikūrė Baltų imperija?

Prezidentas lakoniškai nusakė esminę baltų genčių nykimo istoriją. Baltai turėjo teorinę galimybę sukurti savo imperiją. Apgyventos baltų genčių žemės buvo prarastos. Tačiau verta būtų istorikams patyrinėti, ar iš gausios baltų genčių šeimos galėjo susidaryti savo žemėse viena didelė ir ekonomiškai stipri Baltų valstybė, gebanti apsiginti nuo agresijos ir oriai bendraudinti su kaimynais, be nukariavimų, užgrobimų, padalinimų ar „išlaisvinimų“? Tai retorinis, savaime išklyantis klausis-

mas, žinant, kad Baltų gentys: jotvingiai, prūsai, nadruviai, galindai, sembai, sūduviai, skalviai, žemaičiai, aukštaitai, kuršiai, žiemgaliai, sėliai, latgaliai ir kitos, didžiaja dalimi neįsiliko iki 20 amžiaus pradžios dėl kaimynų agresijos ir Baltų genčių negebėjimo susitelkti. Padėtis pasikeitė tik baigiantis Pirmajam pasauliniam karui – susikūrė dvi Baltų valstybės – Lietuvos ir Latvijos Demokratinės Respublikos.

Pilietynės savimonės įdirbio svarba

Vasario 16-osios Respublikos dvidešimt dvejų šviesaus, entuziastingo atkuriamojo darbo metai buvo paženklinti tautinio atgimimo dvasia. Deja, trečdalį Lietuvos etnių žemės su sostine Vilniumi lenkų okupacijos sąlygomis nepatyre laisvės džiaugsmo. Prelato Mykolo Krupavičiaus stebėtinai sėkminka žemės ūkio reforma leido sparčiai pasivyti Vakarų Europos ekonomikos išsiivystymo lygi. Lietuva veikiai tapo ekonomikos ir kultūros srityse lygiavertere partnerė demokratijos pasaulyje.

(keliamo į 2 psl.)

Miei buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai,
Laisvės kovotojai, rėmėjai ir ryšininkai,
Lietuvos patriotai, „Tremtinio“ skaitytojai!

Didžiuojamės ir džiaugiamės 92-osiomis Lietuvos valstybės atkūrimo metinėmis. Esame dėkingi savo protėviams, tėvams ir broliams, gyvybę paaukojusiems ant Tėvynės Laisvės aukuro.

Net 50 metų šią datą minėjome sovietų nelaisvėje, slapta, skaudančia širdimi ir su ašaromis akyse. Tačiau okupacijos metais – 1949-aisiais Vasario 16-ąją pasirašyta Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Deklaracija – nepamiršamas Lietuvos partizanų didvyrių žygdarbis – neleido prarasti tikėjimo Lietuvos laisvei ir nepriklausomybei. Ir nepraradome, nepalūžome, nenusilenkėme okupantui.

Mūsų siekius, viltis, darbus, kūrybą visuomet lydėjo Vasario 16-osios dvasia. Dėl to ir esame laisvi.

Branginkime tai, ką esame sukūrė, ir tieskime kelius į ateitį.

Gražios ir prasmingos Vasario 16-osios šventės!
LPKTS pirmininkas Antanas LUKŠA,
LPKTS valdyba ir taryba,
„Tremtinio“ redakcija

Brangieji,
Nuoširdžiai sveikinu visus Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga.

Lietuva nuėjo ilgą istorinį kelią, kuriame mūsų valstybei ne kartą buvo iškilusi mirtina grėsmė, o tauta pasmerkta išnykti, išsižadėti tėvų ir protėvių vertybių, gimtosios kalbos, kultūros, tikėjimo.

Tačiau visais laikais žmonės savoje atrasavo dvasinių jėgų atsisiesti. Gimdavo viltis, neleidžianti palūžti dvasiai, ir atsisradavo dvasinio bei fizinio tautos bendrumo jausmas, paverčiantis tą viltį tikrove. Todėl į Lietuvos istoriją šiandien įrašyti ne tik skaudūs ir tragiski puslapiai, bet ir atgimimai po juodžiausių istorinių katastrofų, garbingiausi bei drąsiausi įvykiai, svarbiausios datos, garbingiausi vardai, liudijantys gyvą Lietuvą.

Vasario 16-oji ir Nepriklausomybės Aktą pasirašiusių pavardės 1918-aisiais pasauliu dar kartą liudijo gyvą Lietuvą. Laisvą, drąsią, kūrybingą, savarankišką, subrendusią oriam ir garbingam tautos ir valstybės gyvenimui.

Tuo Vasario 16-oji buvo ir visada bus aktuali mums – Tėvynėje ir visame pasaulyje gyvenantiems Lietuvos žmonėms. Si data jau beveik šimtą metų yra tautų telkianti ir drąsinanti jėga – tegu ji išlieka tokia ir ateityje: padedanti įveikti rūpesčius, stiprinanti kiekvieną iš mūsų, kurianti mus kaip žmones ir kaip tautą.

Dar kartą sveikinu visus Vasario 16-osios – Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga.

Nuoširdžiai Jūsų –

Irena DEGUTIENĖ,
LR Seimo pirmininkė

Mielieji,
Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena – pati brangiausia šventė. Tai mūsų istorinės atminties ir tvirtybės liudijimas, tai atspirties taškas prasmingiem mūsų darbams. Būkime vieningi, atsakingi, įkvėpkime jaunąjį kartą ir tuos, kurie toli nuo Tėvynės.

Nuoširdžiai sveikinu visus, pasitinkančius Vasario 16-ąją! Būkime vieningi, sveiki, verti Laisvės!

Vincē VAIDEVUΤE
MARGEVIČIENĖ,
LR Seimo narė, TS-LKD
Politinių kalinių ir
tremtinių frakcijos
pirmininkė

Vasario 16-oji – mūsų Tėvynės gimtadienis

Šiemet vasario 16-ąją su kanka 92 metai nuo tos garbingos dienos, kai buvo atkurtta Nepriklausoma Lietuva. 1918 metais šią kiekvienam lietuviui atmintiną dieną Vilniuje pasauliui paskelbta šventa, ištisus šimtmečius brandinta idėja – būti nepriklausomiems ir laisviems.

Ši diena nepaliaujamai pri-
valo priminti mums apie bran-
giančią ir švenčiausią turtą –
taip sunkiai 20 amžiuje igytą
laisvę ir nepriklausomybę.
Tai mūsų Tėvynės gimtadienis, suteikiantis viltį gyventi
šviesiau, geriau, drąsiau, einan-
tį viltingu gyvenimo keliu,
išliekant stipriems, vienini-
giems ir darbštiems.

Mes, kiekvienas drauge ir
atskirai, jaučiame šios šventės
reikšmę, prasmę ir kiekvie-
nam duotą įspareigojimą.

Kauno miesto
savivaldybės
administracija,
Kauno įgulos vienetų
kariai

* * *
Mano brangūs draugai!
Žaviuos lietuvių tautos did-
vyriškumu ir jos 1991 metų
sausio 13 dienos žygdarbiu.
Puoselėkite ir gausinkite šias
vertės. Sveikinu artejančių
švenčių – Vasario 16-osios ir
Kovo 11-osios proga.

Siunčiu geriausius linkėjimų lietuvių tautai. Aš niekuomet jūsų nepamiršiu...

Su nuoširdžia pagarba –
Ala DUDAJEVA

Laisvės dvasia įpareigoja susitelkti

(atkelta iš 1 psl.)

Sukleštėjo tautinė kultūra, švietimas ir mokslas. Žurnalistas ir rašytojas Bronys Raimonds atkurtą Lietuvos valstybę pavadino Gintaro šalies stabuklu. Bet bene pats svarbiausias ir reikšmingiausias pasiekimas buvo nuoseklia ir kryptinga švietimo politika išugdyta tautinė savimonė ir pilietinė visuomenė. Šis jidribis buvo ir išliko stebetinai patvarus. Jis leido atlaikyti tris okupantų pasikeitimus ir puose amžiaus trukusią okupaciją. Trys didieji kaimynai vykdė Lietuvos atžvilgiu nedraugišką politiką.

Neperrašinėti agresijos istorijos!

Kaimynų agresijos neįrečtū pamiršti, bet prijimti kaip pamoką ateicių, nedalinant ir neperrašant istorijos, kaip siūlo buvusių agresorių teisių ir atsakomybės perėmėjai. 1938 m. kovo 17 d. Lenkija ultimatumu pareikalavo pamiršti Vilnių. Antrajį ultimatumą paskelbė Hitleris ir 1939 m. kovo 23 d. nuo Lietuvos buvo aplėstas Klaipedos kraštas. Tų pačių metų rugpjūčio 23 d. diktatoriai Stalinas ir Hitleris (ryšio priešmonėmis) Kremliuje slaptu suokalbiu pasidalino Rytų Europos nepriklausomų valstybių teritorijas ir suplanavo Antrojo pasaulinio karą pradžią. Lietuva atiteko Vokietijai, bet išmainyta į dalį Lenkijos žemių ir perėjo sovietams. Lenkija nukariauta ir pasidalinta tiksliai pagal žemėlapį, kuriame Stalino parašas ir Hitlerio, pasirašiusio ministro Ribentropo ranka. Maskva paskelbė Lietuvai trečiąjį ultimatumą ir 1941 m. birželio 15 d. raudonarmiečių divizijos okupavo šalį, beje, Latviją ir Estiją taip pat. Maskvos komunistinio ir Berlyno nacionalsocialistinio totalitarinių režimų vadovostikėjos visiems laikams užgesinė Baltijos tautų laisvės sieki.

Piliečiai atsparūs imperinei politikai

Lietuva 20 amžiuje patyrė 5 okupacijas: carinės Rusijos, kaizerio Vokietijos, sovietų, Vokietijos nacionalsocialistų ir sovietų pakartotinę. Tai iš tiesų lemtingi išbandymai mažai tautai. Jie rodo didžiųjų kaimynų imperinės grobikišką požiūrį į Lietuvą ir kitas Baltijos šalis. Kita vertus – istorija akivaizdžiai liudija lietuvių tautos atsparumą priespaudai, nutautinimui ir gyvą

siekj atgauti laikinai prarastą laisvę. Pusę amžiaus trukusi sovietų okupacija parodė, kad Vasario 16-osios palikimas gyvas, nesunaikintas ir kad tik Nepriklausomybės sėlygomis, tai yra atkūrusi valstybingumą, tauta galia plėtoti ir vystyti kūrybines jėgas, puoselėti savo kultūrą.

Žinoma, globalizacijos sėlygomis prekyba, finansai, ekonomika ir kitos sritys keičia ir gyvina tarptautinius ryšius, bet anaipolt nepaneigia valstybingumo.

Okupuotoje Lietuvoje desimtmetį trukusios Laisvės kovos – išskirtinis unikalus reiškinys Europoje, patvirtinantis tautos valią susigrąžinti prarastą laisvę. Šiam argumentui komentaro nereikia.

Nusivilti laisve – pavojinga

Pasitikdami Vasario 16-osios metines prisiminkime, kad sovietmečiu ši šventė niekada nebuko pamiršta. Pat riotai pasireikšdavo viešai ir per pogrindinę spaudą, dižiuma gyventojų, nepamiršusių šio istorinio įvykio reikšmės ir auros, paminėdavo namuose arba uždaruose suėjimuose, nedideliuose bendraminčių būreliuose.

Tačiau MVD, MGB, KGB ir kitos represinės okupanto struktūros bei rajkomai šią dieną pasitikdavo iš anksto ir mobilizacine tvarka. Ant kojų būdavo pakeliauti ne tik kagiebistai, ne tik jų agentai, bet ir visas bildukynas, žinoma, ir kompartijos (SSKP) nariai.

Antrosios Lietuvos Respublikos metais Vasario 16-oji tiesia ranką gretimai kaledoriuje nušvitusiai Kovo 11-ajai. Svarbiausias tikslas ir siekis tokis pat – paminėti valstybingumo atkūrimą ir tuo drauge pasidžiaugti.

Lietuva turi patikimus saugumo garantus NATO ir ES. Tvirtai stovime Vakaruse. Žinoma, ižvalgūs politikai mano, kad tikroji saugumo garantija rastusi, jei Rusijoje atsistotų prie valdžios vairo demokratinių pažiūrų politikai. Atrodo, kad tokio pasikeitimo gali tekti dar ilgokai laukti.

Šventės metu nedera pirmos vietos kelti trūkumų ir negerovių. Tai kasdieninis piliečių rinktos valdžios darbas ir pareiga. Pasigirsta ir nusivylimo atkurtu valstybingumu balsų. Bet nusivilti laisve tikrai pavojinga. Didžioji Tautos šventė jau beldžiasi į duris – pasitikime su viltimi ir tikėjimu, nes esame teisūs!

Sveikiname Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga

Gerbiami bendražygiai, bendraminčiai,

Minime kertinę mūsų tautos istorinę datą – Lietuvos valstybės atkūrimo šventę.

Vasario 16-oji buvo, yra ir, esu tikras, liks amžinu mūsų tautos stiprybės ir vilties simboliu, ta vienjančia nacionaline idėja, kuri niekada neleis atsisakyti ar išsižadeti laisvės, savo nepriklausomos valstybės.

Zinau, daugeliui šiandieninė Lietuvos padėtis atnešė naujų rūpesčių ir problemų. Bet kaip žiemą kiečia pavasaris, taip ir sunkmetį pakeis gerovės ir augimo metas. Sudygusios sėklas neabejotinai duos vaisių.

Matau, kad žmonės norėtų išgirsti labai paprastą atsakymą: kad, tarsi mostelėjus burty lazdele, sumažinsime valdininkų atlyginimus ir jų skaičių, kad per dieną išgaudysime virus vagis ir valstybės turto grobystojus, kad be jokių pastangų susikurs šimtai tūkstančių naujų darbo vietų ir visi gausi tūkstantines algas ir pensijas... Bet negaliu meluoći. Juolab netikiu melo politikoje sėkmę. Todėl dirbame. Atkakliai, kryptingai, užsispurusiai. Pradėjome esminius mūsų valstybės modernizavimo darbus. Nuosekliai žengiame kitokios Lietuvos keliu. Klupdami, kartais nusivildami arba nuvildami, bet nepavargdami.

Sutarimui vardin pažangos, vardin modernios Lietuvos yra reikalinga mūsų telkianti ir atvira lyderystė. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos žmonės turi būti tokios lyderystės priekyje. Mes visi turime jaustis išpareigojė Lietuvos sėkmėi. Nes sėkmė – tai bendras reikalas.

Šaknimis į žemę, mintimis į dangų – taip sakoma apie žmonę, kurio moralinis stuburas tvirtas, kurį saugo per amžius šioje žemėje susiformavusios tradicijos, esminės krikščioniškos ir demokratinės vertybės. Nepamirškime šito. Nebijokime vėl ir vėl skelbtis savo vertėbes. Telkimės jų įgyvendinimui realybėje.

Brangieji, švęskime šią Lietuvos valstybės gimimo dieną džiaugsmingai ir kilniai, dėkodami už laisvės ir valstybingumo dovaną mūsų tautai, už tai, kad Vasario 16-osios idėja vis dar gyva ir įkvepia mus kovai ir pergalėms.

Su gilia pagarba –

**Andrius KUBILIUS,
TS-LKD pirmininkas**

* * *

Brangūs buvę partizanai, politiniai kaliniai, tremtiniai, Laisvės gynėjai,

Sveikinu Vasario 16-osios, mums visiems dvigubos šventės, proga. Tai ypatinga, svarbi ir prasminga mūsų valstybės gyvenimo diena. 1918 metų Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena. 1949 metų Vasario 16-oji – Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Deklaracijos pasirašymo data, okupuotos, bet nenugalėtos Deklaracijos gimimo diena.

Mes žinome Laisvės kainą. Dėl jos sudėjome daug aukų – netekome artimųjų, draugų, geriausią savo tautos sūnų ir dukterių. Išlikusieji perėjome skausmo ir kančių jūrą. Šiandien noriu dėkoti visiems, prisidėjusiems prie laisvės gimimo. Ačiū, kad nepraradote vilties ir tikėjimo gūdžiu sovietmečiu, kad niekad nepamiršote mums brangių Laisvės ir nepriklausomybės idealų.

Valstybės atkūrimo dienos proga džiauguosi, kad išsipildė LLKS laisvės sickis. Linkiu Jums sėkmės, sveikatos, Dievo palaimos. Savo darbais kurkime tvirtą ir teisingą Lietuvą, stipriai laikykime Laisvės vėliavą!

Nuoširdžiai ir pagarbiai –

**Auksutė RAMANAUSKAITĖ-SKOKAUSKIENĖ,
LR Seimo narė**

* * *

Sveikinu reikšmingos ir įsimintinos šventės – Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga. Tegul šis simbolis – Vasario 16-oji – tampa veržliu postumiui sėkmingai kuriant valstybės gerove, garsinant jos vardu ir užtikrinant vienybę dėl bendrų mūsų tikslų.

Sėkmės Jūsų kasdieniuose darbuose, stiprios sveikatos, ryžto ir tvirtybės, siekiant gražių tikslų dėl šviesesnės, sau-

gesnės ir kilnesnės rytdienos.

Puikios nuotaikos ir nuostabios šventės!

**Brg. gen. Artūras LEITA,
Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų vadasis**

Komentaras

Kam rūpi Laisvės idealai?

Atrodytų, į valdžią atėjus Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijai, sukurtai pirmųjų Sajūdžio eilių kovotojų ir Nepriklausomybės atkūrimo architektu prof. Vytauto Landsbergio, Jos skelbtos Nepriklausomybės vertybės turėtų būti puoselejamos su dvigubu užsidegimu. Deja, kai kurie dabartinės dešiniųjų valdžios atstovų vieši pasisakymai ir abejingumas Laisvės idealams verčia nusivilti.

Ypač šioje „sferoje“ pastaruoju metu pasižymi Vilniaus miesto taryba ir sostinės meras Vilnius Navickas. Praėjusių savaitę žiniasklaidoje pasirodė nerimą keliantys pranešimai dėl Rusijos ketinimų restauruoti Žaliojo tilto sovietinės skulptūras.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga jau ne kartą yra raginus valdžios atstovus, kad šis sovietinis reliktas, paliktas okupantų valdžios, keliautų į jam deramą vietą – kokį muziejų ar Grūto parką, kur galėtų palaikyti kompaniją kitiems leninams ir sovietmečio stabukų stovykloms. Deja, iki šiol į buvusių politinių kalinių ir tremtinų organizacijos nuomonę neįsklausyta. O bėda, atrodo, brėsta. Jau ne kartą sovietinėi praeicijai ištikimi privatus rusai siūlėsi skulptūras restauruoti savo lėšomis. Vilnius tokios paslaugos atsisakė. Bet ši idėja patiko Kremliaus atstovams. Vasario 4 d. pasirodė ELTOS pranešimas, kuriai buvo teigiamas, kad „Maskvos meras Jurijus Lužkovas gavo Rusijos ambasadoriaus Lietuvoje Vladimiro Čchikvadzės laišką, kuriame sakoma, kad Vilniuje nyksta memorialinis kompleksas tarybiniams kariams ant Žaliojo tilto per Nerį“.

Atkreipkite dėmesį, kad Rusijos ambasadoriaus laiške šios skulptūros vadinamos „memorialiniu kompleksu tarybiniams kariams“. Nors Žalaijį tiltą dar nuo 1952 metų nutupusios keturios skulptūros, pavadinimu „Žemės ūkis“ (valstiečiai), „Pramonė ir statyba“ (darbininkai), „Taikos sargyboje“ (sovietiniai kariai) ir „Mokslo jaunimas“ (studentai), tačiau accentuojama tik viena – sovietinio kario skulptūra.

(keliamo į 3 psl.)

Kam rūpi Laisvės idealai?

(atkelta iš 2 psl.)

Peršasi mintis, kad konstruojama lygiai tokia pati konfliktinė situacija, kokia buvo suplanuota Estijoje, kai iš miesto centro į kapines estai iškėlė sovietinio kario skulptūrą. Estams tada viskas baigėsi riausėmis ir demaršais, elektroninėmis rusų programišių atakomis prieš oficialias Estijos interneto svetaines. Suprantamas Rusijos entuziazmas išsaugoti okupacinius sovietinės kariuomenės palikimą buvusiose okupuotose šalyse. Jiems tai pui-ki proga surengti antipropagandinę kampaniją, nukreiptą prieš Baltijos valstybes.

Lietuva ruošiasi pažymeti Nepriklausomybės atkūrimo 20-metį, į kurį ketinama kviečti ir Rusijos prezidentą. Maskva į Antrojo pasaulinio karo pabaigos metinių minėjimą, žinoma, kvies naujają Lietuvos Prezidentę. Progū, dėl kurių reikėtų Lietuvai daryti spaudimą, – apstu. Tad Žaliojo tilto stovylos – puiki galimybė išprovokuoti tarptautinį diplomatinį skandaluuką, kad reikalus būtų galima pakreipti reikiama linkme. Jos – uždelsto veikimo bombos, kurias jau seniai reikėjo nukenksminti, tačiau į buvusių politinių kalinių ir tremtinių perspėjimus niekas nekreipia dėmesio.

Šią savaitę žiniasklaidoje pasirodė pranešimas apie tai, kad sostinės vicemeras Romas Adomavičius metų pabaigoje pats vadovavęs susitikimui su Rusijos ambasados, Maskvos vystausybių atstovais bei Maskvos restauravimo įmonės vadovais, kurie minimu klausimu siūlė savo pagalbą. Tad lieka nebeaišku, ar TS-LKD deleguotas sostinės meras Vilius Navickas sako tiesą, tvirtindamas Maskvos pagalbos atsisakęs, ar tik apgaudinėja žmones. Aišku tik viena, jei Žaliojo tilto statulos bus restauruotos už Maskvos pinigus, jos čia liks amžinai. Ir Rusija galės džiaugtis, kad Vilniaus centre laiko įkėlus savo tvirtą koją, patogiai ir gražiai užkelta ant Žaliojo tilto.

Kitas, visiškai nesuprantamas Vilniaus miesto tarybos (ne)veiksmas – nesuteikti mažyčiam Vilniaus Užupio rajone esančiam skvereliui Tibeto vardo. Iniciatyvinė Tibeto rėmimo grupė jau kelerius metus prašo leisti minimą skverą Malūnų gatvėje pavadinti Tibeto vardu, tačiau, atrodo, Laisvės idealai Vilniaus miesto savivaldybėje yra iškeičiami į pragmatinius verslo santykius su galinga ir ekonomiška Kinija. O juk Tibetas kenčia lygiai tokia pat komunistinės Kinijos okupaciją, kaip Lietuva kentėjo sovietinę. Dar gerai, kad Vilniuje yra neabejingu Laisvės idealams žmonių, kurie šiandien yra priversti kovoti su Laisvės idealus skelbiančia konseruatoriu ir krikščionių demokratų valdžia. Apmaudu ir pikta.

Ingrida VĖGELYTĖ

Šiauliai neleis sunaikinti partizanų vadovybės būstinės

Tuo tarpu, kai dešiniųjų valdomų ministerijų nuobodžiuose posėdžiuose mėnesių mėnesius postringaujama, kaip reikėtų išsaugoti Lietuvos laisvės kovų sajūdžio vyriausiosios vadovybės būstinę buvusioje Sajū dybajoje, Radviliškio r., keturi Šiauliai: muzikantai Gintautas ir Kestutis Gascevičiai, skulptorius Gintautas Lukošaitis ir aktorius Rolandas Dovydaitis, paskelbė pilietinę akciją ir savo jėgomis atliko būtiniausius darbus.

Keturių Šiauliaičių iniciatyvinė grupė vasario 3 d. išplatino pranešimą spaudai, kuriame rašoma, kad „1990 m. atkūrus Lietuvos valstybę, Ménaičių ir Balandiškio sodybos buvo paskelbtos nacionalinės reikšmės objektais. 1949 m. vasario 2–22 d. Balandiškio (Sajū) ir Ménaičių (Miknių) sodybose įvyko garsusis visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas, kuriame buvo apsvarstyta apie dviešimt klausimų, patvirtinti pagrindiniai kariniai dokumentai – statutai, LLKS sukūrimo direktyviniai dokumentai, aptarta vadovybės struktūra. Čia buvo formaliai patvirtinta sričių sistema ir demokratiškai išrinktas LLKS tarybos pirmininkas – Vakarų Lietuvos (Jūros) srities partizanų vadas Jonas Žemaitis-Vytautas. Aštuoni suvažavime dalyvavę partizanų vadai tapo svarbiausio dokumento – politinės Deklaracijos signatarais. Šis dokumentas buvo skirtas tam laikui, kai bus galimybė atkurti nepriklausomą valstybę – nesvarbu, kiek tekė laukti.

Sodybai Ménaičiuose pasisekė labiau, ten gyvena senieji šeimininkai. Stanislovo Sajaus sodybai Balandiškio kaime likimas buvo nepalankus – sodyba, likusi be nuolat gyvenančių šeimininkų, yra ties visiško sunykimo riba. Per dviešimt metų laisvos Lie-

tuvos institucijos neparodė valios išsaugoti šį nacionalinį turą! Iniciatyvinė grupė organizavo pilietinę akciją, kurios metu iš piliečių paaukotų lėšų statoma stoginė, neleisianti pastatuoliui išlaikyti.

Paskelbti ir šios akcijos tikslai. Pirmaisiai – išsaugoti Lietuvos nacionalinį turą – to laikotarpio vienintelė teisėtė parlamento vietą.

Pagerbti 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signatarus. 2010 m. vasario 16 d. atšvesti 61-ąsias 1949 m. Deklaracijos metines prie LLKS būstinės.

G. Lukošaitis pasakojo, kad apie šios sodybos apverkinę padėti išgirdės iš žiniasklaidos. Nelaukdamas pasivietė architektą Algimantą Černiauską ir nulyuko į Sajū dybą. Kilęs iš laptevėčių šeimos G. Lukošaitis nutarė su tokia padėtimi nesitaikyti. Be to, jis tikino, kad Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras šiai mūsų istorijai labai reikšmingai sodybai yra parengęs „tikrą genocido akciją“. G. Lukošaitis tvirtino žinąs, kad Centras ketina šią autentišką sodybą nugriauti ir vietoje jos pastatyti aštuonis žymenis – „betono stulpeliai“. Tokie „valdiški“ planai patriotiškai nusiteikusiemis Šiauliaičiams nepatiko. Jie pradėjo rinkti aukas Sajū dybai konservuoti. Šešis tūkstančius pavyko surinkti nesunkiai. Trejetas žmonių paaukotojo po tūkstantį, kiti – po kelis šimtus. Paklaustas G. Lukošaitis paneigė, kad pinigus aukojo buvę politiniai kaliniai ar tremtiniai: aukojo tiesiog Lietuvai ir jos istorijai neabejingo žmonės.

Praėjusį penktadienį, pasitelkus statybininkus iš Kurtuvėnų, darbai buvo baigtini. Aplink Sajū dybą sukaltas aptvaras ir uždengtas stogas. Dabar sodyba nebebus gamtos jėgų toliau naikinama, patikimai, lyg ma-

šina garaže, stovės pridengta. Vyrai prisipažino, kad jiems pritrūko 1,5 tūkstančio litų atsiskaityti už medžiagas, tad aukos vis dar yra renkamos. Norintieji paremti Šiauliaičių pilietinę akciją gali prisidėti, aukodami į Ūkio banke esančią Gintauto Gascevičiaus sąskaitą LT707010100341070675 (paskirtis – VASARIO 16-oji).

Šiemis darbams tereikėjo 7–8 tūkst. litų. O Radviliškio rajono meras Antanas Čepponis Krašto apsaugos ministerijos pasitarime dėl Sajū dybų atstatymo ir išsaugojimo pateikė daugiau nei pusės milijono litų pirminę sąskaitą! Viskas, ką valstybinės institucijos, nežiūrint buvusių politinių kalinių ir tremtinių prašymų ir reikalavimų, tegalėjo nuveikti mūsų istorinio paveldo išsaugojimui – tai sugalvoti autentišką Sajū dybą nugriauti!

Šiauliai, užkonservavę griūvančią sodybą, šių metų Vasario 16-ąją kviečia visus švęsti LLKS Vyriausiosios vadovybės būstinėje. Renginys prasidės 14 val. Ménaičių kaime, kur jaunuomenė minės Vasario 16-osios partizanų Deklaracijos metines, prie bunkerio, kuriame ji buvo pasirašyta. 14 val. 30 min. – jaunuomenė žygios į Balandiškio kaimą, S. Sajaus sodybą, kur 15 val. įvyks šventinis koncertas. Nemo-kamai patriotiškai nusitekusį jaunimą džiugins dainininkė A. Smilgevičiutė ir grupės „Skylė“, „Bix“, „G&G sindikatas“.

G. Lukošaitis tvirtino, kad jau darbar švēsti Vasario 16-ąjį Sajū dybų planuoja keli šimtai jaunų Šiauliaičių, organizuojasi ir Radviliškio rajono jaunimas. Tačiau šioje gražioje ir prasmingoje šventėje laukiami visi neabejingo mūsų skaudžiai ir garbingai Lietuvos Laisvės kovų istorijai.

Ingrida VĒGELYTĖ

Bėgiai, vedantys į dangų

2009 m. rugpjūčio 30 d. Unžlago aukų atminimui Kostromos sr. Makarjevsko r. lauke tarp miško ruošos gyvenvietės Komsomolska ir senojo Timošino kaimo buvo pastatyta staciatiškių Nuolankumo kryžius. Šis paminklas ypatingas, nes jo konstrukcija susideda iš apleisto siaurojo geležinkelio, jungusio visus lagerius, bėgių. Laike ženklas atispindi išlikusiuose gamyklos žymekliuose: „Stalino vardo KMK“. Kiekviename paminklo fragmente yra bėgių pagaminimo datos 1942, 1943, 1948, 1956...

„Šis istorinis autentiškumas suteikia visam kompleksui ypatingą prasmę, pabrėžia laikotarpį nepertraukiama ir priverčia lankytojų sustrikti,“ – kalbėjo architektas Fiodoras Ivanovas.

Formuojant aikštės erdvę, iš šių bėgių buvo pastatyti du atitvėrimai. Pagal autoriaus sumanymą, paminklas stovi ant pilkapio, jo papédėje pa-

dėti keli akmenys. Reikia tikėtis, kad tai bus tradicijos, kai piligrimai, atėjė nusilenkti kryžiui, paliks atsineštus vardinius akmenis, pradžia. Kryžiaus viduryje – kalto metalo vainikas, persipynęs suspygliuota viela. Tai pabrėžia šios viešosios žmonių nuolankumui ir maldai.

20 amžiaus represijų metais pagal kairiųjų Unžos upės ir Kerženeco intako krantą nuo Makarjevsko r. iki Suchobezvodnojės geležinkelio stoties (tuo metu buvo Gorkio sr.) tėsesi išsiuntė pataisos darbų lageriai (PDL), kurriuose vienu metu atlikdavo bausmę iki 25 tūkstančių kalinių. Lagerių sistemą apjungė geležinkelis, nuo kurio į miškų buvo nutiesta daugybė siaurųjų geležinkelio atšakų. Kaliniai ištisomis paromis po 16–18 val. kirto mišką. Iškirstose aikštelių statė naujas lagerius.

1941 m. Unžlage kalėjo 334 poli-

jau buvo apie 800 tautiečių. 1946 m. čia buvo atvežta beveik 3000 vokiečių karobelaisvių. Per 20-metį Unžlagą perėjo beveik 0,5 mln. kalinių. 2010 m. sueis 50 metų, kai miško kirtėjų lageris buvo panaikintas.

Unžlago aukų atminimo jamžiniu idėja priklauso miško pramonės „Kvalės Grupė“ kompanijos prezidentui Olegui Numerovui. Be to, jis buvo ne tik rėmėjas ir darbų organizatorius, bet ir paminklo koncepcijos autorius.

Nuolankumo kryžių palaimino Kostromos ir Galicijos arkivyskupas Aleksandras. Sakydamas kalbą dvasininkas pabrėžė: „Metalas, iš kurio pagamintas šis kryžius, jautė žmonių kančią. Mes nežinome jų vardų, bet Dievas atsimena kentėjusius žmones. Žuvusiuju šioje žemėje sielos laukia, kad mes apie juos sužinotume.“

Pagal tarptautinės bendrijos „Memorial“ spaudą parengė Jonas LUKŠE

„Tremtinio“ puslapiuose perskaite straipsniu cikla „GULAGO pėdsakais“, kuriuose bendrijos „Lemtis“ nariai dalijosi įspūdžiais iš aplankytų lietuvių kalinimo vietų Komijoje, panorome skaitytojams papasakoti apie mūsų nuveiktus darbus.

LPKTS Panevėžio filialo tarybos nariai, konsultuojamai šviesios atminties Romualdo Paplausko, esame surinkę medžiagą apie Panevėžio filialo veiklą nuo „Tremtinio“ klubo įkūrimo Panevėžyje 1988 m. spalio 23 d. iki susijungimo su Tėvynės sąjunga 2004 m. vasario 7 d. Tą medžiagą, aprēpiantį Panevėžio filialo veiklą apie 16 metų, esame atidavę Panevėžio apskrities archyvui. Antruoju egzempliorius saugome filiale. Taigi turime išsamios medžiagos apie Vorkutoje, šalia 29 šachtos, paminklo „Koplyčia“ pastatymą, minimą straipsniuose „GULAGO pėdsakais“.

Mūsų žmonės, patys palikę ten savo jaunystę ir sveikatą, jėdo labai daug pastangų ir rūpesčio, paaukojo daug laiko šventam darbui, kad būtų jamžinta šimtų tūkstančių nekalnų žmonių žūtis. Juk žuvusieji taip norejo gyventi! Jų artimieji, kurie dar gyvi, tebegedi, tebelieja skausmo ašaras, tebenešioja skausmo akmenį širdy. Taip bus iki kelio pabaigos šioje Žemėje. Tai žinome iš savo patirties...

Taigi pagarba ir padėka Jums, gerieji žmonės:

Romualdui Paplauskui – 1945–1955 m. buvusių Vorkutos politinių kalinių, 1990–1992 m. LPKTS Panevėžio filialo pirmininkui, 1990–1995 m. Panevėžio mst. tarybos deputatu, (mirė 2008 m. sausio 17 d.);

Antanui Šimėnui – Algimanto apygardos partizanų ryšininkui, 1948–1954 m. Vorkutos politinių kaliniui;

Boguslavui Pranskūnui – 1951–1956 m. Vorkutos politinių kaliniui (mirė 2006 m. lapkričio 23 d.);

Kaziui Zlatkui – 1949–1956 m. Vorkutos politinių kaliniui.

Gintauto Aleknos nuotr.

Tuo metu buvusiems Panevėžio miesto vadovams:

Tomui Josui – buvusių tremtiniių, deputatų tarybos pirmininkui;

V. Vizbarui – Panevėžio miesto merui.

Taip pat nuoširdžiai ačiū bendrijos „Lemtis“ dalyviams už jų ekspedicijas ir kilnius darbus, už pasidalijimą įspūdžiais su skaitytojais – teprima visa tai ateities kartoms.

B. VAITKIENĖ, G. ŽYGIENĖ

Paminklo „Žuvusiems ir kalėjusiems Vorkutoje“ pastatymo istorija

(Iš Romualdo PAPLAUSKO užrašų)

1991 metų birželio 20–26 dienomis LPKTS Panevėžio filialas suorganizavo tikslinę kelionę į Vorkutą susipažinti su galimybėmis, kaip būtų galima jamžinti kalėjusių ir žuvusių Vorkutoje politinių kalinių iš Lietuvos atminimą. Komandiruotėje dalyvavo LPKTS Panevėžio filialo nariai: R. Paplauskas, A. Šimėnas, J. Šiménienė, B. Pranckūnas, K. Zlatkus, ir televizijos korespondentas S. Pabedinskas. Be kitų priemonių buvo numatyta susitikimas su Vorkutos „Memorial“ organizacija. Supažindindamas su turima medžiaga ir organizacijos planais „Memorial“ Vorkutos organizacijos pirmininkas V. Trošinas informavo mus, kad Vorkutoje prisilaikant nacionalinio principo žuvusių ir kalėjusių atminimui yra numatyta pastatyti 17 paminklų. Paskirtos paminklų statymo vietas ir daliai jų surasti autoriai. Žuvusiems ir kalėjusiems lietuviams numatoma pastatyti autorių: skulptoriaus V. Vildžiūno ir architekto R. Dičiaus, paminklą „Koplyčią“. Visas finansavimui reikalingas lėšas kaupia „Memorial“ su geranoriška miesto valdymo organų pagalba.

Todėl mes geranoriškai sutikome padėti įgyvendinti „Memorial“ organizacijos pradėtą atminimo jamžinimo darbą. Sugrįžę į Panevėžį pirmiausiai nuvažiavome pas skulptorių Vildžiūną ir dalyvaujant architektui A. Dičiui, apžiūrėjome skulptūros maketą. Sutarėme dėl bendradarbiavimo. Pradžiai iš mūsų paprašė tekstu skulptūros atraminei daliai. Tekstus lietuvių ir lotynų kalbomis sukūrė

LPKTS Panevėžio filialo tarybos narys A. Blažys: „Tėvynė Lietuva verka“, „Tėvynė Lietuva didžiuoja“. Medžiaga skulptūrai jau buvo nupirkta, vyko liejimo darbai. Skulptūrą Vorkutoje buvo numatyta monuoti 1992 metais.

1992 metų gegužės pradžioje nutarėme, kad reikia siųsti žmogų į Vorkutą padėti įrengti pamatus skulptūrai, nes tam turėjo būti sukalti poliai ir virš jų užbetonuota gelžbetoninė plokštė – rostverkas. Taip pat 1992 metų pradžioje išaiškėjo, kad neužtenka pinigų aplinkos sutarkymui ir pamato įrengimui, todėl paprašėme miesto savivaldybės ir mums geranoriškai skyré 50 000 rublių.

Pasiuntėme į Vorkutą LPKTS Panevėžio filialo tarybos narj. A. Šimėnai bei nemažą sumą pinigų. Iš jo sužinojome, kad nors visi žada padėti, vasaros laikas eina, bet darbai nevyksta – pamatas nedaromas, nors poliai sukalti. Visos skulptūros svaris – apie 70 tonų, todėl šiomis salygomis darbus reikėjo atlikti kokybiškai. O Lietuvoje, tikint pažadais, buvo išnuomota geležinkelio platforma ir pakrauti skulptūros elementai. Laibai sudėtingi darbai buvo atlikti Kauko „Centrolite“, kur buvo išlietos skulptūros metalinės kolonus ir stogeliš, taip pat bronzinė daugiau 2 metrų aukščio „Rūpintojėlio“ skulptūra. Visa skulptūra nuo pamato buvo 7,4 m aukščio, todėl nuo bronzos karštligės vagių buvo papildomai apsaugota. Pasikonsultavus su architektu R. Dičiumi, geležinkelio platforma su skulptūra buvo užlaikyta Vilniaus Panerių geležinkelio stotyje, nes nuogastavome dėl Vorkutoje įrengiamo pamato.

(keliamas į 5 psl.)

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pervesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512) ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos kodą (kodas 300032645), o 15 laukelyje išrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos filialo* atskaitomosios sąskaitos numerį (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlirkus skaičiavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pervaista į pagrindinės įmonės sąskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų pervedimą pagal prašymuose nurodytas sąskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, 15 laukelyje išrašo savo filialo atskaitomosios sąskaitos numerį, kurį galima sužinoti tik savo filialo būstinėje.

1. Adresas / lokacija	FR 0512	01
2. Niekštoto Utenos	Pilkas	
3. Mokinys	Skulptūros	
4. Mokinys	Skulptūros	
PRASÝMAS PERVESTI IKI 2 PROCENTU PAJAMU MOKESČIO SUMOS LIETUVOS VIENETAMS, PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMA TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ		
5. Mokinys	2010	Pilkas
6. Elektroninė adresas	10. Paramos gautėjo elektroninis	11. Paramos gautėjo postas
7. Banko postas	12. Elektroninė adresa	13. Atlikimų įteikimo laikas
8. Elektroninė adresa	14. Banko kodas	15. Atlikimų įteikimo laikas
9. Banko postas	16. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga	17. Postas
10. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga	18. Laisves al. 39, LT-44309, KAUNAS	19. Postas
11. Vilniaus bankas	20. 70440	21. LT 187044060004258365
12. Postas	22. 2	23. 56
13. Postas	24. 10	25. 54
14. Postas	26. 11	27. 55
15. Postas	28. 12	29. 56
16. Postas	30. 13	31. 57
17. Postas	32. 14	33. 58
18. Postas	34. 15	35. 59
19. Postas	36. 16	37. 60
20. Postas	38. 17	39. 61
21. Postas	40. 18	41. 62
22. Postas	42. 19	43. 63
23. Postas	44. 20	45. 64
24. Postas	46. 21	47. 65
25. Postas	48. 22	49. 66
26. Postas	50. 23	51. 67
27. Postas	52. 24	53. 68
28. Postas	54. 25	55. 69
29. Postas	56. 26	57. 70
30. Postas	58. 27	59. 71
31. Postas	60. 28	61. 72
32. Postas	62. 29	63. 73
33. Postas	64. 30	65. 74
34. Postas	66. 31	67. 75
35. Postas	68. 32	69. 76
36. Postas	70. 33	71. 77
37. Postas	72. 34	73. 78
38. Postas	74. 35	75. 79
39. Postas	76. 36	77. 80
40. Postas	78. 37	79. 81
41. Postas	80. 38	81. 82
42. Postas	82. 39	83. 83
43. Postas	84. 40	85. 84
44. Postas	86. 41	87. 85
45. Postas	88. 42	89. 86
46. Postas	90. 43	91. 87
47. Postas	92. 44	93. 88
48. Postas	94. 45	95. 89
49. Postas	96. 46	97. 90
50. Postas	98. 47	99. 91
51. Postas	100. 48	101. 92
52. Postas	102. 49	103. 93
53. Postas	104. 50	105. 94
54. Postas	106. 51	107. 95
55. Postas	108. 52	109. 96
56. Postas	110. 53	111. 97
57. Postas	112. 54	113. 98
58. Postas	114. 55	115. 99
59. Postas	116. 56	117. 00
60. Postas	118. 57	119. 01
61. Postas	120. 58	121. 02
62. Postas	122. 59	123. 03
63. Postas	124. 60	125. 04
64. Postas	126. 61	127. 05
65. Postas	128. 62	129. 06
66. Postas	130. 63	131. 07
67. Postas	132. 64	133. 08
68. Postas	134. 65	135. 09
69. Postas	136. 66	137. 10
70. Postas	138. 67	139. 11
71. Postas	140. 68	141. 12
72. Postas	142. 69	143. 13
73. Postas	144. 70	145. 14
74. Postas	146. 71	147. 15
75. Postas	148. 72	149. 16
76. Postas	150. 73	151. 17
77. Postas	152. 74	153. 18
78. Postas	154. 75	155. 19
79. Postas	156. 76	157. 20
80. Postas	158. 77	159. 21
81. Postas	160. 78	161. 22
82. Postas	162. 79	163. 23
83. Postas	164. 80	165. 24
84. Postas	166. 81	167. 25
85. Postas	168. 82	169. 26
86. Postas	170. 83	171. 27
87. Postas	172. 84	173. 28
88. Postas	174. 85	175. 29
89. Postas	176. 86	177. 30
90. Postas	178. 87	179. 31
91. Postas	180. 88	181. 32
92. Postas	182. 89	183. 33
93. Postas	184. 90	185. 34
94. Postas	186. 91	187. 35
95. Postas	188. 92	189. 36
96. Postas	190. 93	191. 37
97. Postas	192. 94	193. 38
98. Postas	194. 95	195. 39
99. Postas	196. 96	197. 40
100. Postas	198. 97	199. 41
101. Postas	200. 98	201. 42

2010 m. vasario 12 d.

Tremtinys

Nr. 6 (884)

5

Paminklo Vorkutoje istorija

(atkelta iš 4 psl.)

Iš autorių net buvo pasiūlymu skulptūrą montuoti Lietuvoje. Bet aš nesutikau ir paprašiau A. Šimėnai pačiam atlikti betonavimo darbus. Gegužės pabaigoje A. Šimėnas su vienu „Memorial“ darbuotoju padarė klojinius ir užbetonavo pamatus. Po to geležinkelio platformai sėkmingai nuvažiavus, per dvi dienas buvo sumontuota visa skulptūra. Montavimo darbams vadovo architektas R. Dičius. Geras visu detalių paruošimas leido kokybiškai ir greitai atlikti visus montavimo darbus. Vorkutos lietuvis S. Grincevičius 1991 metų vasarą kapinėse iš bruselių sustatė apie 70 ažuolinių kryžių, į gruntą buvo įkalti metaliniai vamzdžiai. Visų medžiagų komplektaciją atliko S. Grincevičius. Dėl medienos išpjovimo susitarė su MAK darbuotoju, geranorišku Rusijos vokiečiu, buvusiu tremtiniu.

1992 metų rugpjūčio pradžioje buvo pašventintas paminklas. Iš Lietuvos buvo nuvykusi devynių asmenų delegacija. Nemažai dalyvavo ir vietinių gyventojų bei administracijos darbuotojų. Mano prašymu mero padėjėjas B. Pranckūnas savo pranešimą perskaitė lietuvių, tuo – rusų kalbomis. Paminklą pašventino Panevėžio Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas J. Juodelis.

1992 metų rugsėjį iš Vorkutos „Memorial“ gavau raštą, kad gal galėtume padėti lešomis paminklo aplinkos sutvarkymo užbaigimui: buvo paskaičiuota 400 tūkst. rublių suma. Paprašiau raštą Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Ministrui pirmininkui A. Abišalai. Kelis kartus rašiau į MT Vyriausybės patarėjui Stinguriui ir piniagai buvo išskirti, bet du méniesius, nors dažnairaginai, niekaspinigai Vorkutos „Memorial“ sąskaitą nepervedė. Todėl paprašiau, kad pervestų į LPKTS Panevėžio filialo sąskaitą, po to perdele į Vorkutos „Memorial“ sąskaitą. Tuomet pakeisti talonus i rublius geranoriškai padėjomiestovalstybinio banko direktorė Urbanienė.

1993 metų pavasari pradėjome skambinti į Vorkutą V. Troškinui norėdami sužinoti, ar bus tėsiams aplinkos sutvarkymo darbai. Negave aiškaus atsakymo, vėl siuntėme A. Šimėnai į žvalgybą, bet apžiūrėjus susidarė išpuolis, kad tu darbų negalima atlikti, nes per žiemą nusėdo užberta skarda, nors paminklas išsilaike gerai. Todėl nutarta, kad užbaigti viso kompleksu darbus geriausiu atveju bus galima 1994 metais.

Vorkutos miesto valdžia, pamaciusi, kad mūsų pastangos davė rezultatus, kreipėsi į miesto valdžią dėl miestų bendradarbiavimo užmezgimo. Panevėžio miesto valdžia sutiko.

Baigdamas noriu pridurti kelis žodžius apie vieną neatliktą darbą – tai metalinio kryžiaus pastatymas 29 šachtos lagerio vietoje, kur buvo sušaudyti sukilė kaliniai. Yra pateikti trys projekto variantai, padaryti LPKTS Vilniaus skyriaus pirmininko S. Žuko. S. Grincevičius sukaupė dalį metalo. Bet vasarą tą vietą privažiuoti negalima. Todėl, matyt, tai bus galima išvysti tik žiemą.

Tokia padėtis 1993 metų spalio pradžioje.

Partizanų Motinos

Ona Budnikaitė-Katliorianė

Ukmergės aps. Siesikų valsč. (daubar Taujėnų sen.) Aukštuolių k. Boleslovo, g. 1889 m., ir Onos Budnikaitės, g. 1889 m., Katliorianų šeima turėjo didelį ūki, augino būrių vaikų – šešis sūnūs ir keturias dukteris: Nikodemą, g. 1913 m., Apoloniją, g. 1915 m., Teodorą, g. 1917 m., Genovaite, g. 1920 m., Apolinarą, g. 1920 m., Saturną, g. 1923 m., Valentiną, g. 1925 m., Everestą, g. 1927 m., Salomėją, g. 1933 m., ir Aldoną, g. 1934 m. Vaikai mokėsi Jurgelionų pradžios mokykloje, vėliau – Užugirio progimnazijoje. Paauge padėjo téveliams ūkyje. Visi Katlioriai buvo darbštūs, tikintys, ramūs. Kai 1944 m. vasarą sugrižo okupantas, penki broliai Katlioriai tapo partizanais. Priklasė Vyčio apygardos Šarūno būriui. Everestas dar buvo per jaunas, todėl partizanu taip 1949 metais.

Motina didvyriškai išlaikė negandas, nepalūžo, nors dėl Tėvynės nepriklausomybės išeido kovoti penkis sūnūs ažuolus. Du vaikai ilgus metus kentėjo lageriuose.

1944 m. rudenį pirmasis žuvo Nikodemas. Apolonija buvo brolių ryšininkė Laisvė. Suimta ir ilgus metus kalėjusi, ji išliko stipri ir daug pasakojo apie savo šeimos likimą. Teodoras-Sidabras partizanavo ketverius metus, buvo sužeistas granata, slapstėsi Kupiškyje, atpažintas ir areštuotas 1953 metais. Apolinaras-Mindaugas žuvo 1946 m. Gružų miške. Saturnas-Girgaudas žuvo 1947 m. kartu su vardu Sarūnu. Valentinas-Montvila žuvo 1948 m. netoli téviškės. Everestas-Vaidyla žuvo 1950 m. Žūties vieta nežinoma. Likę šeimos nariai slapsėsi nuo suėmimu, trėmimo.

Monsinoras Alfonsas Svarinskas daugiausiai prisidėjo prie Katliorianų šeimos atminimo įamžinimo. Jo ataklumo déka Ukmergės r. iškilo Mūšios Didžiosios Kovos apygardos partizanų parkas. 2005 m. šventiniant paminklus buvo prisiminta Ona Katliorianė ir Jos žuvę sūnūs. Tada arkivyskupas Sigitas Tamkevičius pašventino išpudingą granitinį paminklą, kuriamė įrašyti Onos ir Boleslovo Katliorianų sūnų vardai. Nikodemas buvo NKVD garnizono kareivių sušaudytas 1944 metais, paskutinysis – Everestas žuvo 1950 metais. Buvusios Katliorianų sodybos vietoje, Taujėnų seniūnijos Aukštuolių kaime, stovi trikampis paminklas iš lauko akmenų žuvusiems penkiems partizanams atminti. Jame iškalti poetu Maironio žodžiai: „Argi mūsų karionės, idealai praus be algos, be naudos ir žymės? Argi liekanos mūsų, kai jau kaulai bepus, niekam nieko slapčia nekalbės?“ Niekas lig šiol nepasakė likusiems gyviems artimiesiems, tarp jų ir šeštajam broliui Teodorui, kur ilsisi už Lietuvos laisvę žuvę broliai. Kas gali apsakyti Motinos kančią, kai niekinama valdžios privilėjo gyventi ir nepalūžti. Jai buvo be sunku žinoti tik vie-

no sūnaus Nikodemo palaidojimo vietą Varžų kaimo kapinaitėse.

Prie pašventinto paminklo tada pražydo gėlės ir daugybė plevenančių žvakelių. Visi meldési, rymojo susimastę...

Monsinoras A. Svarinskas apie šią šeimą yra pasakės daug gražių žodžių. „Katliorianų 52 ha ūkis buvo gražus, pavyzdingas. Tačiau ne tiek pavyzdingas ūkis žavėjo kaimynus ir pažiustumus, kiek gausi, darni ir darbštūs jų šeima: augo šeši sūnūs ir keturios dukterys. Tėvas mėgo skaityti, buvo apsišvietęs žmogus. Senieji Katlioriai buvo religingi, teisingi ir visų gerbiami žmonės, vaikus auklėjo Dievo ir Tėvynės meilės dvasia. Vaikai lankė Jurgelionų pradžios mokyklą, vėliau – Užugirio progimnaziją. Ügtelėjė buvo pratinauti prie ūkio darbų, jiems skiepyta meilė žemei maitintojai.

Vyriausiasis sūnus Nikodemas taranavo pirmosios Lietuvos Respublikos kariuomenėje dragūnu, po tarnybos grįžo namo apie 1937 metus. Sūnus Teodoras taip pat grįžo iš kariuomenės apie 1939 metus. Atrodė, kad šeimai gyvenimas sekasi. Nikodemas sukurė šeimą. Apsigyveno uošvijoje, Piltekų kaime, sulaukę trijų vaikų. Būtų ir kiti broliai kūrė šeimas, bet, deja, okupacija lyg perkūnas trenkė iš giedro dangaus. Prasidėjės karas tarp Vokietijos ir SSRS buvo viltis, kad Lietuva vėl taps nepriklausoma, bet naujasis okupantas apie tai nenorejo nė girdeti. Jauniems vyrams teko slapsytis, kad nepatektų į Reicho darbotarnybą Vokietijoje.

1942 m. vasario 16 d. gen. P. Plechavičius, Vietinės rinktinės (VR) vadas, per radiją kreipėsi į Lietuvos jaunimą. Jis tikėjosi sukurti Lietuvos kariuomenę ir atkurti nepriklausomybę. Lietuvos jaunimas greitai reagavo į šį kreipimąsi ir pradėjo registruotis savanoriais. Trys broliai Katlioriai – Apolinaras, Saturnas ir Valentinas, taip pat tapo LVR savanoriais – 308-ojo bataliono 2-os kuopos kariais.

Vokiečiams areštavus VR štabą, vadujus išsakymu, nepatekė vokiečiams į ranas savanoriai išsiskirstė. Broliai grįžo į téviškė. Vėl teko slapsytis nuo vokiečių. Praūžus frontui ir sugrižus bolševikams likotikvienas – partizanų keliais.

Tėvai ir jaunesnės partizanų seserys slapsėsi ir tremties išvengė. Atkūrus nepriklausomybę seserys savo iniciatyva téviškės sodybos vietoje pastatė paminklinį kryžių su metaline lenta, kurioje surašyti brolių žūties datos.

Motina Ona Katliorianė nesulaukė dienos, kai jos vaikai bus paskelbti didvyriais. Ji palaidota téviškėje... Šiuo metu Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija svarsto galimybę Onai ir Boleslovui Katlioriams (po mirties) suteikti Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą.

Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Sveikiname

Garbingo 75 metų jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Kauno filialo narę Arimantą DRAGŪNEVIČIŪTĘ ir linkime stiprios sveikatos, neblėstančios energijos, kūrybinės sékmės.

**LPKTS pirmininkas
Antanas Lukša,
LPKTS Kauno filialas,
„Tremtinio“ redakcija**

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga rengiasi pastatyti Kovo 11-ųjų už Lietuvos Laisvę, Motinos paminklą Kauno buvusiose senosiose kapinėse.

Prie šio paminklo pastatymo gali teisėti ir Jūs, Jūsų šeimų narai, giminės, kaimynai, norimą paaukti sumą pervesdami į **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos DnB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754.** AB DnB NORD bankas, Kauno skyrius, banko kodas AGBLLT2XXXX, SWIFT kodas, adresas: Laisvės al. 86, LT-44250 Kaunas.

Dékojame paaukojusiems:
**LPKTS Radviliškio filialui – 300 litų,
TS-LKD Radviliškio skyriui – 100 litų,
Birutė Mickaitienei – 10 litų,
Zitai Škeinikienei – 20 litų,
Gintarui Žilėnui – 200 litų,
Juozui Jučiui – 50 litų,
Petru Valantonui – 10 litų,
Antanui Bičiui – 10 litų,
Bronei Gontarskienei – 10 litų,
Antanui Čepanoniui – 50 litų,
Kaziui Stroliai – 20 litų,
Ignui Jaščinui – 20 litų,
Eugenijui Pranevičiui – 20 litų,
Keštūčiui Šukiui – 20 litų,
Bičkauskui – 10 litų,
Juozui Lekavičiui – 20 litų,
Vaidotui Jakavičiui – 50 litų,
Vitoliui Januševičiui – 50 litų,
Antui Buniui – 10 litų,
Juozui Norvilai – 40 litų,
Romui Kalvaičiui – 20 litų,
Aloyzui Juodžiui – 20 litų,
Kazimierui Kuzminskiui – 100 litų,
Adelei ir Rimui Giniotams – 20 litų,
Liudai Kutkienei – 150 litų,
Zenonai Marijonai ir Bronislavui Žvirbliams – 100 litų,
Jonui Vytautui Žibui – 100 litų.**

**LPKTS pirmininkas
Antanas Lukša**

2010 m. vasario 12 d.

Janina Juodžbalienė

1931–2010

Vasario 7 d., eidama 79 metus, po sunkios ligos mirė buvusi politinė kalinė Janina Juodžbalienė.

Gimė Prienų rajono Alksniakiemio kaime, ūkininkų šeimoje, auginusioje keturis sūnus ir tris dukteris. Mokėsi Prienų gimnazijoje. 1948 metais, dar būdama gimnazistė, buvo areštuota ir nuteista 10 metų. Kalėjo Intos lageriuose. 1954 metais reabilituota, kaip nepilnametė išleista. Grįžusi į Lietuvą sukurė šeimą, užaugino sūnų.

Prasidėjus Lietuvos atgimimui aktyviai pradėjo organizuoti LPKTS Alytaus skyrių.

Janinos Juodžbalienės darbštumu, nuoširdumu ir pastangomis Alytaus skyriuje buvo sutelkta apie 3000 narių, suburtas mišrus choros, dalyvaujantis visuose renginiuose, šventėse ir konkursuose, ne kartą laimėjės prižines vietas. Jos iniciatyva pastatytas ne vienas paminklas ir kryžius Lietuvos Laisvės kovotojams. J. Juodžbalienės rūpesčiu 1995 m. sukurta memorialas partizanams. 2007 m. Alytaus poilsio parke pastatytas paminklas „Laisvės varpas“.

Janina Juodžbalienė 21 metus buvo aktyvi LPKTS Alytaus skyriaus narė, pastaruoju metu šešerius metus pirmminka-

Pro memoria

vo LPKTS Alytaus filialui.

Palaidota Prienų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų ir artimuosius.

LPKTS Alytaus filialas

Juzė Klevinskaitė-Čekavičienė

1939–2010

Sausio viduryje Amžinybėn iškeliaavo Juzė Klevinskaitė-Čekavičienė, tremtinių duktė, aktyvi sajūdėtė, LPKTS ir TS-LKD Kauno r. skyriaus narė, ilgametė Juragių grupės seniūnė, nenuištanti kultūros darbuotoja, keturiasdešimt aštuonečius metus prasmingai ir uolai tarp kaimo žmonių puoselėjusi meilę knygai, dainai, tautiniam šokiam ir tradicijoms.

Juzė Čekavičienė paliko savo ranka rašytus prisiminimus, iš kurių galima sudėlioti Sibiran ištremtų ūkininkų Klevinskų šeimos istoriją.

Juzė gimė 1939 m. Tvarkiškių k., Garliavos valsč., Kauno aps., ūkininkų šeimoje. Tėvas Antanas Klevinskas, jaunystę praleidęs Amerikoje, grįžęs į Lietuvą nusipirkę ūkių, sukurė šeimą. Kalėjo anglų ir vokiečių kalbomis; erdvios trobos dalį užleido Tvarkiškių pradinės mokyklos klasėms.

Užėjus sovietams, šeima, kaip galėdama, rėmė partizanus. Netrukus Klevinskai buvo iškulti ir 1948 m. ištremti į Sibirą – Irkutsko sr. Usoleis r. Taljano gyvenvietę. Juzė tebuvo devyneri. Iš vakaro tėvaija paslėpė pas krikšto mamą Mariją Čekavičienę, brolij ir seserį – pas kaimynus. Ryte jau visas kaimas žinojo, kad namuose likusius Klevinskus išvežė į Mauručių gelezinkelio stotį.

Vaikai slapstydamiesi matė, kaip stribai išsivarė gyvuliai, išvežė ūkio padargus, išsémė javus ir bulves. Likę betvė bujojo grįžti į išplėstus namus, glaudėsi pas kaimynus, elgetavo. Jei ne gailestingos širdies kaimynai – M. Čekavičienė, V. Strolkus, teta Žemaitienė, jos dalia būtų buvusi dar skaudesnė.

1954 m. Taljane mirė tėvas, 1955 m. į Lietuvą sugrižo mama. Mirė 1963 m.

1960 m. Juzė ištėkėjo už Algirdo Čekavičiaus, gyveno Kauno r. Juragių kaime. Už-

Pro memoria

augino dukterį ir sūnų. Dirbdama įvairose kultūros įstaigose, įstojo ir baigė Vilniaus universitetą, atkakliai siekė žinių ir aktyvios visuomenės veiklos. Kamuoja liagos nepasidavė, kol jėgos leido dalyvavovo LPKTS Garliavos filialo ir TS-LKD Kauno r. sk. gyvenime, nuoširdžiai mylėjo savo krašto žmones, rūpinosi, ką galėtų nuveiki dėl jų gerovės.

Palaidota Pažerė k. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir artimuosius.

TS-LKD Kauno rajono skyrius

Skelbimai

Vasario 14 d. (sekmadienį) LPKTS Prienų filialas malonai kviečia į **Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo dienos minėjimą** ir Prienų rajono moksleivių konkursą „Kraštiečiams – Laisvės kovotojams atminti“. **11 val.** šv. Mišios Veiverių Šv. Liudviko bažnyčioje, po pamaldų susitiksime Tomo Žilinsko gimnazijoje.

Vasario 16 d. (antradienį) 13 val. Klaipėdos Žvejų rūmuose įvyks iškilmingas **Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas ir koncertas**. Dalyvaus Klaipėdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišrus choros „Atminties gaida“, Klaipėdos choras „Aukuras“, Karinių jūrų pajėgų pučiamųjų orkestras, Klaipėdos universi-

sitetu Menų fakulteto atlikėjai: V. Vadoklienė, V. Tetenskas ir I. Pečiūrienė, Vytauto Didžiojo gimnazijos tautinės muzikos ir šokio ansamblis „Žemaitukas“, jaunimo šiuolaikiško šokio studija „EOS“ ir Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos jaunieji atlikėjai. Organizatorius – LPKTS Klaipėdos filialas.

Malonai kviečiame dalyvauti.

ILSĖKITES RAMYBĖJE**Petrutė Kasputienė**

1927–2010

Gimė Tauragės aps. Sarakiškių k. gausioje ūkininkų šeimoje. 1948 metais buvo ištremta į Igarką, sunkiai dirbo. 1958 metais grįžo į téviškę. Vėliau persikelė gyventi į Eržvilką – vyro téviškę. Užaugino tris dukteris ir sūnų.

Palaidota Eržvilko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Jonas Matusevičius

1928–2010

Gimė Lazdijų r. Dainavėlės kaime. 1945 metais areštuotas, nuteistas ir įkalintas Pečioros lageriuose, Komijoje. Sunkiai dirbo miško ruošos darbus. 1947 metais reabilituotas, grįžo į Lietuvą. Vedė, užaugino tris dukteris. Nuo 1991 metų buvo LPKTS Kauno filialo narys.

Palaidotas antrose Romainių kapinėse Kaune.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterų šeimas ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Antanas Kubilius

1942–2010

Gimė Maniūšių k., Gruzdžių valsč., Šiaulių aps., ūkininkų šeimoje, auginusioje septynių vaikus. 1948 m. šeima ištremta į Buriatią, Ara Korką. Jauniausiam broliui Vaciuui buvo tik du mėnesiai – jis Sibire greitai mirė. Į Lietuvą šeima grįžo 1956 metais. Antanas mokėsi ir dirbo. Baigė mokslo Kauno politechnikos instituto Klaipėdos skyriuje dirbo jūrų uoste.

Palaidotas Palangos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Užjaučiame

Netekties valandą, mirus buvusiai politinėi kalinei, ilgametei LPKTS Alytaus apskrities koordinatorei ir LPKTS Alytaus filialo pirmininkei – nenuištancią rezistencijos istorijos puoselėtojai

Janinai JUODŽBALIENEI, nuoširdžiai užjaučiame sūnų, giminės ir artimuosius.

LPKTS pirmininkas
Antanas Lukša,
LPKTS valdyba ir taryba**Vasario 23 d. (antradienį) 14 val.** Seimo parodų galerijoje įvyks

Antano Kraujelio-Siaubūno žūties metinių paminėjimui skirtos parodos, parengtos Utenos kraštotoyros muziejaus, pri-

statymas.

Norinčiuosius dalyvauti prašome registruotis tel. (8 5) 239 6561.

Vasario 15 d., pirmadienį, Kruonio miške įvyks Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo dienos minėjimas.

17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis. 18 val. iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kuriami užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisenai su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis.

Programoje: degantys laužai, vėliavos pakelėmas, saliutas ir tautinė giesmė, Kaišiadorių rajono savivaldybės, Vyriausybės ir Seimo atstovų kalbos. Bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama, partizanų mūšio su NKVD inscenizacija, kareiviskių košė ir arbata.

Prašome šiltai apsirengti, tinkamai apsiauti, pasiimti žvakę, deglų, vėliavų ir vėliavėlių. Linkime geros nuotaikos. Teirautis tel. (8 346) 47 373, 8 682 65 678.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

SL289

Leidėjas LPKTS

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis interneite: http://www.lpkts.lt

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3360. Užs. Nr.

Kaina 1,75 Lt